

Aartsbisdom Utrecht: Oliewijding 2011 – preek Aartsbisschop Joris Vercammen

We hebben er veel voor over om mooi te zijn, er charmant uit te zien, goede naam en faam te hebben, succes te hebben. Het aanbod van allerlei therapieën en trainingen voor lichaam en ziel, waarvan verondersteld wordt dat ze daaraan kunnen bijdragen, is niet voor niets zo groot. In de moderne tempels van de fitnesscentra en meditatieboerderijen wordt aan een ‘Vernieuwd Bewustzijn van de Eigen Persoon’ gebouwd. “Op zevendertigjarige leeftijd zie ik er nauwelijks als vijftentwintig uit”, getuigt een voormalig links politiek activist, “Ik gaf mijn manische behoefte aan liefde op en leerde *mijzelf* te beminnen, en wel in die mate dat ik eigenlijk niemand anders meer nodig heb om gelukkig te zijn.” Of hoe iemand genoeg kan krijgen van sociaal engagement.

Bovendien willen we onze schoonheid, onze charme, onze goede naam, ons succes en onze macht bevestigd zien. De moderne mens is geobsedeerd door zijn imago. We kunnen zo moeilijk buiten de bewondering van anderen.

Die typische concentratie op de eigen persoon, maakt dat onze cultuur het moeilijk heeft met het geloof. De wellness-cultuur van glimmende lijven en van het genieten, is te zeer gefocust op het eigen ego en dan wordt christen-zijn wel moeilijk. Niet dat er iets tegen ‘welness’ zou zijn, maar een leven dat niet verder reikt dan ervoor te zorgen dat men zelf aan zijn trekken komt, strandt uiteindelijk in perspectiefloze ik-gerichtheid.

Het is dit jaar 50 jaar geleden dat Dag Hammerskjöld om het leven kwam bij een vliegtuigongeval in Kongo. Hammerskjöld was secretaris-generaal van de Verenigde Naties van 1953 tot 1961. Hij pendelde tussen de strijdende partijen in een burgeroorlog die was uitgebroken kort na de Kongolese onafhankelijkheid. Men sprak van sabotage en dat was het vermoedelijk ook. Tot op heden is de oorzaak van het ongeval niet opgehelderd. Hammerskjöld was een hartstochtelijk zoeker naar God in zijn leven. In zijn dagboek beschrijft hij hoe hij erin slaagde ‘alle terreinen van zelfverheffing’, zoals hij zijn ambities noemt, bewust prijs te geven. Niet uit onmacht of moedeloosheid, maar veeleer vanuit het inzicht dat het onbenullig en overbodig is dat soort prestaties na te streven tot meerdere eer en glorie van jezelf. Op die wijze was het voor hem mogelijk om zich door de Heer *in dienst te laten nemen* in zijn werk als politicus en zijn zorg voor de vrede in de wereld.

Met Hammerskjöld bevinden we ons opeens midden in de lezing uit de profeet Jeaja. Het is het eerste van de zogenaamde ‘liederen van de lijdende dienaar’. De gelovige is volgens Jesaja, niet degene die *schreeuwt, zijn stem verheft of luidkeels roept...*, niet degene die gebruik maakt van propaganda of demagogie, zoals degenen dat doen die zichzelf willen verkopen. Geloof is een eigenschap van de binnenkant. In die zin staat het op gespannen voet met je ego en de zorg voor je imago. Psychologisch gesproken houdt ons ego misschien onze persoonlijkheid overeind. Dat is gezond. Maar ‘geloof’ reikt verder. Geloof opent ons hart en maakt het mogelijk dat we onszelf geven. Geloof doet je de grenzen van de eigen persoon overstijgen. Jesaja vertelt dat de gelovigen *in dienst genomen worden voor het verbond van God met de mensen*. Dat is uiteindelijk waar het op aan komt voor God, op die dienst. Als persoon word je uitgenodigd je ter beschikking te stellen. Ons imago is daarbij niet van belang. Integendeel: het streven naar een succesvol imago is alleen maar een hindernis voor die dienst. Het gaat er niet om bewonderd te worden om de eigen prestatie, het gaat erom dat God bewonderd wordt om het verbond. *Ik ben de Heer...Ik deel mijn Majesteit niet met een ander...*, zingt het lied.

In dienst van dat verbond worden gelovigen tot *licht voor de volkeren, bevrijders uit duisternis en gevangenschap*. In al hun ellende hadden de ballingen in Babel - in hun kring is dit onovertroffen lied ontstaan - het goed begrepen: het komt op loslaten aan en op *je bij de hand laten nemen en tot een licht gemaakt worden*...Het initiatief komt niet van ons, maar van God.

God roept ons. Dat is het begin van alle geloven. En wie dat toelaat verandert van binnenuit van gedaante. Je aandacht wordt anders gericht: weg van het eigen ego om gegeven te worden aan medemensen. Zoals de uitgezonden leerlingen aan mensen gegeven worden om hen te bevrijden van *onreine geesten*. Ook bij de leerlingen vindt dat proces van loslaten plaats: ze nemen niets mee voor onderweg, ze hebben aanzien en toch betekent het niet dat tot voetveeg voor anderen zouden geworden zijn. *Als je ergens niet welkom bent, schud dan het stof van je voeten*. Hoe centraal iemands roeping is in zijn geloofsgroei, kun je ook bij Hammerskjöld merken. Roeping is aangesproken willen worden, door anderen en door God. Wanneer een mens zich laat raken door God – en dat gebeurt altijd door medemensen heen – dan vallen maskers weg en smelt elke morele schmink als sneeuw voor de zon. Je bent toch geen medemens van een ander omdat je daartoe verplicht bent door een of andere morele wet, je bent medemens omdat je aan de ander gegeven wordt. Wie slechts goed doet vanuit een morele verplichting die is het niveau van zelfverheffing nog niet ontstegen. Zo iemand weet eigenlijk nog niet wat liefde is.

De vroegchristelijke hymne uit de Filippenzenbrief waarin de zelfgave van Jezus wordt bezongen, volgt de dynamiek van roeping en liefde. Het is een lofzang op de Heer die zijn hele zijn in de hand van de Vader heeft gelegd en nu totaal vrij is om zichzelf te geven. Geen enkele behoefte aan zelfverheffing of bewondering houdt hem nog tegen om radicaal voor het verbond te gaan. Tijdens zijn leven is het Jezus alles behalve om de eigen 'welness' te doen maar om de heling van de ander...ook als hem dat niet in dank werd afgenomen en hij in plaats van bewondering zelf smaad en verwerping te verwerken kreeg. Maar de Heer had zijn hele zijn in de hand van de Vader gelegd en dat maakte dat hij vrij was tegenover mensen. Hij voelt zich tegen hen helemaal op zijn gemak en hij laat hen het recht naar believen te oordelen. Hammerskjöld schrijft over Jezus: 'Hij had de moed om *alleen* verder te gaan, langs een nieuwe weg die Hijzelf gebaad had, zonder zich ooit af te vragen of anderen Hem zouden volgen of zelf maar begrip zouden tonen voor wat Hij deed...Hij had een geloof dat geen bekrachtiging nodig had.' (p.115)

De moed om "alleen" te gaan: dat leren we hier rond deze tafel van breken en delen. Het is de moed om een glimmend ego te doorzien en ons niet te laten verleiden door al die mensen met schitterende imago's. Dit is de plek waar je roeping klinkt. Dat is de plek waar je ervan bewust wordt wie je nodig heeft. Wie naar je uitkijkt omdat je een mens van het verbond bent, die kwade krachten te lijf weet te gaan en mensen hun menswaardigheid terug kan geven. Niet omdat we zo succesvol zijn, maar omdat God succesvol is. Daarom nemen we straks die gewijde Oliën mee naar onze parochies om ze daar te bewaren als geloofsmedicijn, teken van Gods nabijheid in nood. Het Heilig Chrisma is bijzonder want het is teken van Gods *levensgeest* (Jesaja), die gelovigen wordt meegedeeld. Het zorgt niet voor morele opsmuk of kunstmatige schittering, maar als geestelijk parfum hoort het bij het nieuwe imago van de gelovige. Het hoort bij zijn nieuwe naam, 'christen', mens die toegewijd wordt aan het Verbond. Zoals Jezus, dé Christus! Dát is pas schitterend!